

**RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORPORATIV
BOSHQARUVNING YANGI YONDASHUVLARI: ILG'OR RIVOJLANGAN
DAVLATLARNING TAJRIBASI**

Yo'ldashova Mashhura Jo'rabek qizi

ALFRAGANUS UNIVERSITETI Iqtisodiyot fakulteti 4-bosqich talabasi

Ermatov Musojalil Komilovich

Ilmiy maslahatchi: Moliya" kafedrasi dotsienti, iqtisod fonlari nomzodi

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received:08.09.2025

Revised: 09.09.2025

Accepted:10.09.2025

KALIT SO'ZLAR:

*korporativ boshqaruv,
korporativ raqamli
mas'uliyat (cdr),
korporativ ijtimoiy
mas'uliyat (csr), elektron
hukumat, raqamli
texnologiyalar,
innovatsiyalar,
ma'lumotlar maxfiyligi,
barqaror rivojlanish,
davlat va biznes
hamkorligi.*

Raqamli transformatsiya dunyo bo'ylab korporativ boshqaruv paradigmasini tubdan o'zgartirdi. Rivojlangan davlatlar raqamli texnologiyalarni — korporativ tuzilmalarga integratsiya qilish orqali tezkorlik, samaradorlik va raqobatbardoshlikni oshirishda yetakchilik qilmoqda. Ushbu maqolada Germaniya, Fransiya va Janubiy Koreya kabi ilg'or rivojlangan davlatlarning tajribasi o'rganilib, raqamli transformatsiya sharoitida korporativ boshqaruvdagi samarali yondashuvlar tahlil qilinadi.

Kirish

So'nggi o'n yilliklarda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va keng tarqalishi korporativ boshqaruvning asosiy tamoyillarini tubdan o'zgartirdi. An'anaviy boshqaruv yondashuvlari ko'plab kompaniyalar uchun yetarli bo'lmay, ularning o'zgaruvchan va raqobatbardosh muhitda samarali faoliyat yuritishi uchun yangi, innovatsion va moslashuvchan boshqaruv usullarini joriy etishni talab qilmoqda.

Raqamli texnologiyalar — bulutli hisoblash, katta ma'lumotlar (big data), sun'iy intellekt, avtomatlashtirish, Internet of Things (IoT), blokcheyn va boshqa ilg'or texnologiyalar — kompaniyalarga o'z ichki jarayonlarini optimallashtirish, mijozlar bilan o'zaro aloqalarni yaxshilash, yangi mahsulot va xizmatlarni tezroq ishlab chiqish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya korporativ boshqaruvning strategik yo'nalishlarini qayta ko'rib chiqish, innovatsiyalarni boshqarish tizimini takomillashtirish va tashkilotning raqobatbardoshligini oshirish uchun muhim shart-sharoitlar yaratmoqda.

Rivojlangan davlatlar, jumladan Germaniya, Fransiya va Janubiy Koreya, o'zlarining ilg'or infratuzilmalari, malakali kadrlari va ilmiy-texnikaviy resurslari tufayli raqamli transformatsiya jarayonida yetakchi rol o'ynamoqda. Ular nafaqat raqamli texnologiyalarni joriy etish, balki korporativ boshqaruv tizimini butunlay yangilash, shu jumladan axloqiy, ijtimoiy va ekologik mas'uliyatni hisobga olgan holda samarali boshqaruv modellari yaratishga intilmoqda.

Ushbu maqolada ushbu rivojlangan mamlakatlarning raqamli transformatsiya sharoitida korporativ boshqaruvni qanday modernizatsiya qilayotgani, ular qo'llayotgan strategiyalar va innovatsion yondashuvlar tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli davrda muvaffaqiyatga erishish uchun kompaniyalar va davlat tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning ahamiyati ham ko'rib chiqiladi.

Mazkur tadqiqot nafaqat ilg'or davlatlarning amaliy tajribasini yoritish, balki boshqa mamlakatlar va tashkilotlar uchun ham raqamli transformatsiya jarayonini samarali boshqarishda yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qilishi mo'ljallangan.

Germaniya: Korporativ raqamli mas'uliyat: (Corporate Digital Responsibility - CDR).

Germaniya korporativ boshqaruv sohasida raqamli transformatsiyani faqat texnologik yangilik sifatida emas, balki axloqiy va ijtimoiy javobgarlik nuqtai nazaridan ham ko'rmoqda. Shu sababli mamlakatda Korporativ raqamli mas'uliyat (Corporate Digital Responsibility — CDR) konsepsiyasi shakllantirildi. CDR — bu kompaniyalarning raqamlashtirish jarayonida yuzaga keladigan ma'lumotlar maxfiyligi, axborot xavfsizligi,

algoritmlar adolatligi, sun'iy intellekt etikasiga rioya qilish, shuningdek raqamli bo'shliqlarni kamaytirish kabi masalalarga mas'ul yondashuvi hisoblanadi.

Germaniyada CDR konsepsiyasi doirasida "Raqamli bog'lanish xartiyasi" (Digital Connectivity Charter) va CDR kodi kabi tashabbuslar amalga oshirilmoqda. Ushbu hujjatlar kompaniyalarni faqat qonuniy talablar bilan cheklanishga emas, balki o'z faoliyatida ko'proq shaffoflik, axloqiy me'yorlarga rioya qilish va barqaror raqamli amaliyotlarni ta'minlashga chaqiradi. Masalan, kompaniyalar ma'lumotlarni qanday yig'ishi, saqlashi va foydalanishini aniq tushuntirishi, algoritmlar qarorlari oshkoraligini ta'minlashi kerak.

Shuningdek, CDR kompaniyalarga raqamli jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlash, raqamli imkoniyatlarga teng kirishni yaratish va texnologiyalarning salbiy ijtimoiy ta'sirlarini kamaytirish uchun ko'mak beradi. Bu konsepsiya nafaqat biznesning o'zini himoya qilishiga, balki uning mijozlar, xodimlar va jamiyat oldidagi mas'uliyatini oshirishga qaratilgan.

Fransiya: Raqamli transformatsiya va korporativ ijtimoiy mas'uliyatni birlashtirish

Fransiya hukumati raqamli transformatsiyani korporativ ijtimoiy mas'uliyat (Corporate Social Responsibility — CSR) bilan birlashtirish orqali yangi, kompleks boshqaruv yondashuvini ishlab chiqdi. Bu yondashuv texnologik yangiliklarni nafaqat iqtisodiy samaradorlik uchun, balki ijtimoiy va ekologik barqarorlik maqsadida ham qo'llashga urg'u beradi.

"France Stratégie" kabi davlat organlari yordamida raqamli sohadagi tartibga solish va siyosat ishlab chiqish jarayonida axloqiy, ijtimoiy va ekologik mas'uliyat muhim o'rin egallaydi. Masalan, raqamli platformalarning shaffofligi, ma'lumotlar himoyasi, iste'molchilar huquqlarini himoya qilish, raqamli tenglikni ta'minlash hamda atrof-muhitga ta'sirni kamaytirish kabi yo'nalishlarda normativ bazalar va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Bu kompleks yondashuv raqamli tashabbuslarni keng qamrovli ijtimoiy maqsadlar bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi. Fransiyada kompaniyalar o'z raqamli strategiyalarini CSR siyosati bilan uyg'unlashtirishi, xodimlar, mijozlar va jamiyatga nisbatan mas'uliyatni oshirishi talab etiladi. Natijada, raqamli transformatsiya jarayoni nafaqat texnologik, balki ijtimoiy taraqqiyotga ham hissa qo'shadi.

Fransiyaning ushbu yondashuvi raqamli rivojlanishni inson manfaatlari, atrof-muhit himoyasi va ijtimoiy adolat bilan birlashtirishda namuna bo'lib xizmat qilmoqda.

Janubiy Koreya: Elektron hukumat va korporativ hamkorlik

Janubiy Koreya raqamli transformatsiya sohasida dunyoda yetakchi davlatlardan biri hisoblanadi. Bu mamlakatning muvaffaqiyati asosan kuchli va samarali elektron hukumat

tizimini yaratishdagi yondashuvlariga bog‘liq. 2000-yillarning boshlarida tashkil etilgan Milliy Kompyuterlashtirish Agentligi (National Computing Agency) va 2001-yilda qabul qilingan Elektron Hukumat Qonuni Janubiy Koreyada davlat boshqaruvining raqamli infratuzilmasini shakllantirishda muhim rol o‘ynadi. Ushbu qonun va agentlik davlat organlari faoliyatining samaradorligini oshirish, fuqarolarga ko‘rsatiladigan xizmatlarni raqamlashtirish va raqamli boshqaruv tizimini joriy etishga qaratilgan.

Janubiy Koreyada davlat va korporativ sektor o‘rtasidagi hamkorlik ham alohida e‘tiborga loyiq. Hukumat korporativ kompaniyalar bilan birgalikda innovatsiyalarni rivojlantirish, zamonaviy raqamli xizmatlarni yaratish va joriy etishda faol ish olib boradi. Masalan, xususiy sektor texnologik yechimlarni ishlab chiqsa, davlat bu yechimlarni keng joriy etish va tartibga solishda ko‘maklashadi.

Bunday hamkorlik nafaqat xizmat ko‘rsatish sifatini oshirishga, balki iqtisodiy raqobatbardoshlikni mustahkamlashga ham xizmat qiladi. Janubiy Koreya misolida ko‘rinib turibdiki, samarali elektron hukumat tashabbuslari va davlat-xususiy sektor o‘rtasidagi yaqindan hamkorlik raqamli transformatsiyani muvaffaqiyatli amalga oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

5. Taqqoslash tahlili

Mamlakat	Asosiy strategiya	E‘tibor qaratilgan yo‘nalishlar
Germaniya	Korporativ raqamli mas‘uliyat (CDR)	Axloqiy raqamli amaliyotlar, ma‘lumot maxfiyligi, barqarorlik
Fransiya	Raqamli transformatsiya va CSR integratsiyasi	Tartibga solish, ijtimoiy ta‘sir, ekologik mas‘uliyat
Janubiy Koreya	Elektron hukumat korporativ hamkorlik	Davlat va xususiy sektor hamkorligi, innovatsiya, xizmat samaradorligi

Tahliliy

izoh:

Ushbu uch mamlakat raqamli transformatsiyani boshqarishda o‘ziga xos yondashuvlarga ega. Germaniya korporativ mas‘uliyat va axloqiy qadriyatlarni oldinga surib, raqamli amaliyotlarda barqarorlikni ta‘minlashga e‘tibor beradi. Fransiya esa raqamli va ijtimoiy mas‘uliyatni birlashtirishga intilib, innovatsiyalarni keng ko‘lamli ijtimoiy va ekologik maqsadlar bilan uyg‘unlashtiradi. Janubiy Koreya esa davlat boshqaruvida elektron hukumatni kuchaytirish va xususiy sektor bilan yaqin hamkorlik asosida raqamli xizmatlarning samaradorligini oshirishga yo‘naltirilgan.

Ushbu yondashuvlarning har biri o'ziga xos kuchli tomonlarga ega bo'lib, raqamli transformatsiya jarayonida har xil muammolarni hal qilishga xizmat qiladi. Shu bois, boshqa mamlakatlar ham ushbu tajribalardan o'z iqtisodiy va ijtimoiy sharoitlariga mos ravishda foydalanishlari mumkin.

Xulosa

Germaniya, Fransiya va Janubiy Koreyaning raqamli transformatsiya sohasidagi tajribalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalarni joriy etishda faqat iqtisodiy samaradorlik emas, balki axloqiy, ijtimoiy va davlat mas'uliyatini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu rivojlangan davlatlar raqamli davrda muvaffaqiyatli korporativ boshqaruvni ta'minlash uchun texnologik yutuqlarni keng qamrovli ijtimoiy maqsadlar, barqarorlik va shaffoflik bilan muvofiqlashtirish zarurligini aniq isbotlab bermoqdalar.

Germaniyada korporativ raqamli mas'uliyat (CDR) konsepsiyasi orqali kompaniyalar nafaqat o'z biznes jarayonlarini raqamlashtirish, balki ma'lumotlar maxfiyligi, algoritmlarning adolatli ishlashi va ijtimoiy ta'sirlarni kamaytirishga e'tibor qaratmoqda. Fransiya raqamli transformatsiyani korporativ ijtimoiy mas'uliyat bilan bir lashtirib, raqamli texnologiyalarni inson manfaatlarini, atrof-muhitni himoya qilish va ijtimoiy barqarorlik yo'lida qo'llashni rag'batlantiradi. Janubiy Koreya esa kuchli elektron hukumat tizimi va davlat hamda xususiy sektor o'rtasidagi yaqindan hamkorlik orqali innovatsiyalarni tez joriy etish va davlat xizmatlarini raqamlashtirishda muvaffaqiyat qozonmoqda.

Kelajakda raqamli transformatsiya jarayoni yanada murakkablashib, raqamli infratuzilma, ma'lumot xavfsizligi, ijtimoiy tenglik va axloqiy me'yorlar masalalariga alohida e'tibor talab qiladi. Shu bois, ushbu rivojlangan davlatlarning tajribalari boshqa mamlakatlar va korporatsiyalar uchun samarali boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqishda muhim manba hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli transformatsiyani muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun texnologik innovatsiyalarni ijtimoiy va axloqiy mas'uliyat bilan uyg'unlashtirish, shuningdek davlat va xususiy sektor o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish zarur. Bu esa global raqamli iqtisodiyotda raqobatbardosh, barqaror va insonparvar boshqaruv tizimini shakllantirishning asosiy kaliti hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Bharadwaj, A., El Sawy, O. A., Pavlou, P. A., & Venkatraman, N. (2013). Digital business strategy: Toward a next generation of insights. *MIS Quarterly*, 37(2), 471–482.
2. Kane, G. C., Palmer, D., Phillips, A. N., Kiron, D., & Buckley, N. (2015). Strategy, not technology, drives digital transformation. *MIT Sloan Management Review and Deloitte University Press*.
3. Westerman, G., Bonnet, D., & McAfee, A. (2014). *Leading digital: Turning technology into business transformation*. Harvard Business Review Press.
4. Kiron, D., Palmer, D., Phillips, A. N., & Kruschwitz, N. (2016). The innovation bottom line. *MIT Sloan Management Review*.
5. Liu, Y., Chen, X., & Chou, T. (2020). Corporate digital responsibility: A literature review and future research agenda. *Journal of Business Ethics*, 164(4), 659-671.
6. European Commission (2020). Digital transformation scoreboard. Available at: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/digital-transformation-scoreboard>
7. OECD (2019). Digital transformation in the era of the fourth industrial revolution. *OECD Science, Technology and Industry Policy Papers*, No. 77.
8. Porter, M. E., & Heppelmann, J. E. (2014). How smart, connected products are transforming competition. *Harvard Business Review*, 92(11), 64-88.
9. Schwab, K. (2017). The fourth industrial revolution. *World Economic Forum*.
10. KPMG International (2021). The future of digital leadership in the age of transformation. Available at: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2021/03/future-of-digital-leadership.html>
11. Janus, T., & Lubowiecki-Vikuk, A. (2022). Digital transformation and corporate social responsibility: The role of innovation. *Sustainability*, 14(3), 1367.
12. Kim, H., & Kim, T. (2019). Digital government and innovation in South Korea: Building e-government. *Government Information Quarterly*, 36(2), 290-300.